

AUTOREFERAT

1. Imię i nazwisko: **Agnieszka Hłobił**

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe

2008-dyplom doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki – stopień naukowy doktora nadany Uchwałą Rady Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z dnia 11 marca 2008r. Tytuł rozprawy doktorskiej: *Działalność szkoły we wspomaganiu rozwoju ucznia zdolnego*. Promotor: prof. UAM dr hab. Eugeniusz Piotrowski, Recenzenci: prof. dr hab. Stanisław Palka (Uniwersytet Jagielloński), prof. UAM dr hab. Ignacy Kuźniak.

2000-dyplom ukończenia studiów wyższych magisterskich na Wydziale Studiów Edukacyjnych Bałtyckiej Wyższej Szkoły Humanistycznej w Koszalinie i uzyskanie tytułu zawodowego magistra pedagogiki.

2015-świadcstwo ukończenia studiów podyplomowych w zakresie: Przygotowanie pedagogiczne i metodyczne do nauczania języka angielskiego z certyfikatem FCE University of Cambridge.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

2009 i nadal - Politechnika Koszalińska, Wydział Technologii i Edukacji, Katedra Pedagogiki i Studiów Edukacyjnych na stanowisku adiunkta.

2009-2011- Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni, Wydział Nauk Humanistycznych i Społecznych na stanowisku starszego wykładowcy.

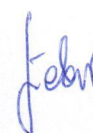
2006-2009 – Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi, Wydział Zamiejscowy w Koszalinie na stanowisku asystenta.

4. Wskazane osiągnięcia wynikające z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr. 65, poz. 595 ze zm.):

a) Tytuł osiągnięcia naukowego:

Szkoła miejscem doświadczania aktywności przez uczniów - od kreacjonizmu pedagogicznego nauczycieli do samodzielności i twórczości uczniów, od idei do praktyki edukacyjnej (cykl publikacji);

b) Publikacje wchodzące w skład osiągnięcia naukowego (autor/autorzy, tytuł/tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa, recenzenci wydawniczy):

1. Monografie naukowe

1. Agnieszka Hłobił (2013), Psychopedagogiczne aspekty aktywności edukacyjnej uczniów, Wydawnictwo Naukowe Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2013, ISSN 0239-7129, ISBN 978-83-7365-309-2, 162s.

2. Publikacje naukowe w czasopismach krajowych punktowanych

2. Agnieszka Hłobił, Indywidualizacja kształcenia szansą urzeczywistnienia potrzeb i możliwości uczniów, Edukacja Humanistyczna Nr 1 (32), Szczecin 2015, ISSN 1507-4943, s. 113-121.
3. Agnieszka Hłobił, Dydaktyczne uwarunkowania rozwijania samodzielnego myślenia i działania uczniów, COLLOQUIUM, Rocznik I/2009, Gdynia 2009, ISSN 2081-3813, s. 75-82.
4. Agnieszka Hłobił, Synergia aktywności nauczyciela i uczniów w procesie przyswajania wiedzy i umiejętności w kontekście nowych wyzwań w kształceniu nauczycieli, Edukacja Humanistyczna Nr 1 (32), Szczecin 2015, ISSN 1507-4943, s. 73-82.
5. Agnieszka Hłobił, Źródła wsparcia społecznego ucznia zdolnego i jego rodziny na terenie szkoły, Szkoła. Zawód. Praca. Nr 13/2017, Bydgoszcz 2017, ISSN 2082-6087, s. 69-79.
6. Agnieszka Hłobił, Efektywność organizacji pracy dydaktyczno-wychowawczej szkoły a niepowodzenia edukacyjne uczniów, Zeszyty Naukowe Koszalińskiej Wyższej Szkoły Nauk Humanistycznych, Wydawnictwo KWSNH w Koszalinie, Koszalin 2018, ISSN 1898-9438, s. 87-99.

3. Autorstwo rozdziału monografii

7. Agnieszka Hłobił, Możliwości stymulowania aktywności twórczej uczniów we współczesnej szkole, (w:) Nauczyciel i uczeń w przestrzeni kreatywnych działań, (red.) J. Skibska, J. Wojciechowska, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2015, ISBN 978-83-65231-08-6, s. 171-183.
8. Agnieszka Hłobił, Motywowanie uczniów zdolnych jako czynnik aktywizujący do osiągania sukcesu edukacyjnego, (w:) Sukces jako zjawisko edukacyjne, vol. II, (red.) M. Humeniuk, I. Paszenda, W. Żłobicki, Wrocław 2017, ISBN 978-83-62618-27-9, s. 197-209.
9. Agnieszka Hłobił, Zdolność rozwiązywania problemów warunkiem aktywności edukacyjnej ucznia (w:) Nauka i edukacja we współczesnym świecie, (red.) N. W. Tamarska, A. I. Kibysz, I. G. Lure, Kaliningrad-Szczecin 2012, ISBN 978-5-906195-04-3, s. 286-291.
10. Agnieszka Hłobił, Potrzeba doskonalenia umiejętności nauczycieli w zakresie identyfikacji uczniów zdolnych, (w:) Nauczyciel i uczeń w przestrzeni edukacyjnej, (red.) Cz. Plewka, Wydawnictwo Naukowe Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2016, ISSN 0239-7129, ISBN 978-83-7365-442-6, s. 137-146.

11. Agnieszka Hłobił, Elementy wychowania intelektualnego w praktyce edukacyjnej (w:) Współczesne wyzwania i zagrożenia dla młodego pokolenia. Studium teoretyczno-praktyczne, (red.) A. Hłobił, A. Szczepaniak, D. Czekan, Szczecin 2009, ISBN 978-83-61082-04-0, s. 112-127.

4. Redakcja monografii

12. Agnieszka Hłobił (red.) Od kompetencji do kwalifikacji. Z badań nad kompetencjami i kwalifikacjami kandydatów do zawodu nauczyciela, Wydawnictwo Naukowe Politechniki Koszalińskiej (język polski), Koszalin 2016, ISSN 0239-7129, ISBN 978-83-7365-445-7, 236 s.

c) omówienie celu naukowego ww. prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Celem cyklu publikacji *Szkola miejscem doświadczania aktywności przez uczniów - od kreacjonizmu pedagogicznego nauczycieli do samodzielności i twórczości uczniów, od idei do praktyki edukacyjnej* jest ukazanie prawidłowości warunkujących aktywność uczniów w procesie uczenia się zarówno w aspekcie uwarunkowań wewnętrznych (osobowościowych), jak i zewnętrznych (środowiskowych) pobudzających bądź ją hamujących. Wychodzę z założenia, iż aktywność i działalność ucznia warunkowana jest środowiskiem, które może wpływać na jego rozwój poprzez profesjonalne oddziaływania dydaktyczne aktywizujące proces uczenia się, dostosowany do jego indywidualnych i zróżnicowanych potrzeb oraz możliwości. Literatura dotycząca tego zagadnienia jest niezmiernie bogata, oprócz dzieł teoretycznych zawiera ona szereg prac o charakterze praktycznym. Inspirujące wskazówki związane z konceptualizacją badań własnych w zakresie aktywizowania procesu uczenia się uczniów pochodzą z prac J. S. Brunera, J. Piageta, którzy mocno akcentowali, iż edukacja sprzyjająca rozwojowi uczniów musi uruchamiać procesy odkrywania, zachęcać uczniów do samodzielnego myślenia, a nie nauczać. Idea aktywnego uczenia się, aktywnej szkoły, zarówno w ujęciu J. S. Brunera i J. Piageta zakłada, iż uczenie się jest procesem aktywnym i społecznym, uczniowie samodzielnie konstruują nowe idee i pojęcia, tworzą hipotezy i podejmują decyzje. Dzięki własnej aktywności ostatecznie przyswajają i wykorzystują wiedzę we własnych działaniach. W budowaniu koncepcji badawczej niezwykle cenne okazały się także systemy pedagogiczne J. Dewey'a i E. Claparede'a, w których wielkie znaczenie przypisywane jest potrzebom ucznia i sposobom ich zaspokajania w procesie badawczym. Ów proces jest aktywnością konstrukcyjną umysłu wątpliwego, któremu dotychczasowe źródła już nie wystarczają do wywołania nowych czynności. Zakotwiczenie teoretyczne badań własnych ułożono także w pracach K. Sośnickiego czy G. Kerschensteinera dla których uczeń powinien samodzielnie zdobywać wiedzę zamiast otrzymywać ją w postaci gotowej od nauczyciela, a samodzielne eksperymentowanie ucznia jest tą formą aktywności, która pozwala mu dochodzić do nowych pojęć. Biorąc pod uwagę teoretyczne podstawy podjętej problematyki badawczej aktywizowanie procesu uczenia się uczniów stanowiło przedmiot badań i traktowane było jako kompilacja oddziaływań zewnętrznych- związanych z kształceniem instytucjonalnym poprzez szkołę, indywidualnym poprzez oddziaływanie nauczycieli oraz wewnętrznych-

związanych z możliwościami, predyspozycjami i potrzebami uczniów. Realizowanym badaniom empirycznym przyświecały cele zarówno teoretyczno-poznawcze, jak i praktyczne. Cele teoretyczno-poznawcze pozwoliły na zbudowanie teoretycznej wiedzy pedagogicznej umożliwiającej wykorzystanie prawidłowości warunkujących aktywność uczniów przy podejmowaniu decyzji dydaktycznych i wychowawczych. W ramach celów teoretyczno-poznawczych podjęte studia literatury przedmiotu pozwoliły na zgłębienie wiedzy, poznanie egzemplifikacji sprawdzonych i od wielu lat efektywnie funkcjonujących rekomendacji w zakresie aktywizowania procesu uczenia się uczniów oraz zebranie i opisanie systemowych form rozwijania aktywności uczniów. Cele te pozwoliły również poznać stan faktyczny działań na rzecz aktywizowania procesu uczenia się uczniów podejmowanych przez szkołę, gdzie owo aktywizowanie się dokonuje, i gdzie ujawniają się zakładane i rzeczywiste działania pobudzające bądź hamujące aktywność uczniów. Realizacja celu praktycznego polegała na ustaleniu postulatów i rekomendacji, które stanowić mogą impuls do rozważenia i zastosowania w praktyce szkolnej. Na podstawie przyjętej koncepcji badawczej sformułowano trzy problemy badawcze:

1. Jakie działania związane z aktywizowaniem uczniów w procesie uczenia się podejmowane są w badanych szkołach?
2. Jakie działania dydaktyczne związane z aktywizowaniem uczniów w procesie uczenia się podejmują badani nauczyciele?
3. Na jakie problemy i trudności wskazują badani nauczyciele w zakresie aktywizowania procesu uczenia się uczniów?

Budowanie koncepcji badań eksploracyjno-diagnostycznych wskazywało na potrzebę przyjęcia orientacji ilościowo-jakościowej. Dominujące do niedawna badania ilościowe w obrębie pedagogiki, a zwłaszcza w kontekście podjętej problematyki należało uznać za niewystarczające. Badania jakościowe, które ostatnio na trwałe wpisują się w nurt dociekań o edukacji, okazały się uprawnione w podjętej problematyce badawczej. Przyjęcie w badaniach orientacji ilościowo-jakościowej umożliwiło zrozumienie doświadczeń, znaczeń sensu badanej rzeczywistości oraz dokonanie wglądu w doświadczenia. Świadomość istnienia wielu paradygmatów, pozwoliła na przyjęcie triangulacyjnego (N. Denzin) podejścia umożliwiającego korzystanie z wielorakich ujęć epistemologicznych w poznawaniu badanej rzeczywistości. W budowaniu koncepcji badań triangulacja dotyczyła teorii (interpretacja danych w różnych perspektywach teoretycznych), źródeł (wykorzystanie i porównywanie danych pochodzących od nauczycieli i uczniów, różnych szkół i w różnych odstępach czasowych) a także wyboru metod ilościowych i jakościowych (metoda biograficzna, sondaż diagnostyczny, obserwacja). W badaniach własnych zastosowano „triangulację równoległą” tj. równoległe zbieranie danych ilościowych i jakościowych, których połączenie nastąpiło na etapie interpretacji wyników i analizy danych.

Podjęte badania wpisują się w nurt aktualnych i społecznie oczekiwanych rozważań związanych z potrzebami współczesnej cywilizacji, która promuje ludzi aktywnych i twórczych, samodzielnych, potrafiących uczyć się i akceptować zmieniające się warunki życia. Prawdziwe efekty kształcenia nie mają już bowiem charakteru zachowań reaktywnych, lecz przybierają formę działań inicjowanych i realizowanych przez ucznia.

Konceptualizacja badań własnych jest wynikiem wieloletnich studiów i badań naukowych, początkowo w zawężonym obszarze edukacyjnym skupiającym się na wspieraniu rozwoju

ucznią zdolnego (2002-2008) czego wynikiem była dysertacja doktorska pt. *Działalność szkoły we wspomaganiu ucznia zdolnego*. Wprowadzone w międzyczasie do szkolnictwa zmiany ministerialne, związane między innymi z wdrożeniem i urzeczywistnieniem wyrównywania szans edukacyjnych uczniów, w tym uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, przyczyniły się do poszerzenia mojej działalności badawczej o obszar doświadczania aktywności w procesie uczenia się przez wszystkich uczniów. Zakładam, że gromadzone od 2008 roku wyniki badań empirycznych w zakresie aktywizowania uczniów w procesie uczenia się posłużą do wprowadzenia pewnego rodzaju rekomendacji do praktyki szkolnej, pozwalających na planowanie działań w omawianym obszarze. Zamierzenia osadzone na podbudowie teoretycznej oraz uzyskane wyniki dotychczas przeprowadzonych badań empirycznych w przedmiotowym zakresie znajdują wyraz w prezentowanym cyklu publikacji.

Tabela 1. Cykl publikacji uporządkowany wg obszarów problemowych i kolejności prezentacji

Aktywność uczniów w procesie uczenia się	POSTULATY DO PRAKTYKI EDUKACYJNEJ
1. Monografia: Psychopedagogiczne aspekty aktywności edukacyjnej uczniów, Wydawnictwo Naukowe Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2013, 162s.	
2. Elementy wychowania intelektualnego w praktyce edukacyjnej (w:) Współczesne wyzwania i zagrożenia dla młodego pokolenia. Studium teoretyczno-praktyczne, (red.) A. Hłobił, A. Szczepaniak, D. Czekan, Szczecin 2009, s. 112-127.	
Działania dydaktyczne nauczyciela a doświadczanie aktywności przez uczniów	
3. Indywidualizacja kształcenia szansą urzeczywistnienia potrzeb i możliwości uczniów, Edukacja Humanistyczna Nr 1 (32), Szczecin 2015, s. 113-121.	
4. Motywowanie uczniów zdolnych jako czynnik aktywizujący do osiągnięcia sukcesu edukacyjnego, (w:) Sukces jako zjawisko edukacyjne, vol. II, (red.) M. Humeniuk, I. Paszenda, W. Żłobicki, Wrocław 2017, s. 197-209.	
5. Dydaktyczne uwarunkowania rozwijania samodzielnego myślenia i działania uczniów, COLLOQUIUM, Rocznik I/2009, Gdynia 2009, s. 75-82.	
6. Zdolność rozwiązywania problemów warunkiem aktywności edukacyjnej ucznia (w:) Nauka i edukacja we współczesnym świecie, (red.) N. W. Tamarska, A. I. Kibysz, I. G. Lure, Kaliningrad-Szczecin 2012, s. 286-291.	
7. Możliwości stymulowania aktywności twórczej uczniów we współczesnej szkole, (w:) Nauczyciel i uczeń w przestrzeni kreatywnych działań, (red.) J. Skibska, J. Wojciechowska, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2015, s. 171-183.	
8. Synergia aktywności nauczyciela i uczniów w procesie przyswajania wiedzy i umiejętności w kontekście nowych wyzwań w kształceniu nauczycieli, Edukacja Humanistyczna Nr 1 (32), Szczecin 2015, s. 73-82.	
Kompetencje i trudności nauczyciela w aktywizowaniu procesu uczenia się uczniów	
9. Od kompetencji do kwalifikacji. Z badań nad kompetencjami i kwalifikacjami kandydatów do zawodu nauczyciela (redaktor monografii zbiorowej), Wydawnictwo Naukowe Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2016, 150 s.	
10. Potrzeba doskonalenia umiejętności nauczycieli w zakresie identyfikacji uczniów zdolnych, (w:) Nauczyciel i uczeń w przestrzeni edukacyjnej, (red.) Cz. Plewka, Wydawnictwo Naukowe Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2016, s. 137-146.	
11. Źródła wsparcia społecznego ucznia zdolnego i jego rodziny na terenie szkoły, Szkoła. Zawód. Praca., Nr 13/2017, Bydgoszcz 2017, s. 69-79.	
12. Efektywność organizacji pracy dydaktyczno-wychowawczej szkoły a niepowodzenia edukacyjne uczniów, Zeszyty Naukowe Koszalińskiej Wyższej Szkoły Nauk Humanistycznych, Wydawnictwo KWSNH w Koszalinie, Koszalin 2018, s. 87-99.	

Opracowanie własne.

Cykl publikacji stanowiących osiągnięcie naukowe pt. *Szkola miejscem doświadczania aktywności przez uczniów - od kreacjonizmu pedagogicznego nauczycieli do samodzielności i twórczości uczniów, od idei do praktyki edukacyjnej* składa się z jednej autorskiej monografii, 10 tekstów, w tym 5 opublikowanych w punktowanych czasopismach krajowych, 5 stanowiących rozdział monografii oraz jednej monografii pod moją redakcją. Przyjęty w autoreferacie sposób prezentacji celów, wyników, rezultatów polega na charakterystyce wskazanych w punkcie 4b publikacji składających się na cykl według porządku przedstawionego w tabeli nr 1. Pozwoli to na systematyczne omówienie wyróżnionych obszarów problemowych cyklu publikacji. Rozważania i refleksje w zakresie aktywizowania procesu uczenia się uczniów obecne są we wszystkich tekstach. Do idei aktywizmu w edukacji i prawidłowości wyznaczających różne perspektywy tworzenia warunków dla doświadczania aktywności przez ucznia odwołuję się w tekstach nr 1, 2, 3,4,5,6,7,8,9. Teksty nr 3,4,5,6,7,8 obejmują propozycję działań dydaktycznych nauczycieli warunkujących doświadczanie aktywności przez uczniów w procesie uczenia się. Z kolei problemy i trudności w aktywizowaniu procesu uczenia się uczniów ukazane zostały w tekstach nr 3,4,5,8,9,10,11,12. Postulaty i rekomendacje istotne z punktu widzenia zastosowania w praktyce edukacyjnej obecne są we wszystkich tekstach składających się na cykl publikacji stanowiących osiągnięcie naukowe.

Cykl został zapoczątkowany monografią naukową (1) *Psychopedagogiczne aspekty aktywności edukacyjnej uczniów*, Wydawnictwo Naukowe Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2013, ISSN 0239-7129, ISBN 978-83-7365-309-2, 162 s., w której przedstawiam pojęciowe i teoretyczne ramy analiz nad problematyką aktywności w procesie uczenia się. Wychodząc z założenia, że aktywność jest źródłem zmian w człowieku, dyskusję nad wieloaspektowym rozumieniem aktywności ucznia opieram na przełomie w nauczaniu i wychowaniu, kiedy w dydaktyce otworzono drogę dla idei aktywizmu stanowiącej filar Nowego Wychowania. Osiągnięcia psychologii rozwojowej, czy też różnic indywidualnych, pokazały jak wielkie różnice zachodzą w wyposażeniu genetycznym i możliwościach rozwojowych pomiędzy dziećmi. Z kolei psychologia strukturalna pozwoliła wnikliwiej rozważać problem osobowości dziecka, uwzględniając jego indywidualność i potrzebę samodzielnej twórczości. W oparciu o powstałe w tym czasie koncepcje określane mianem „szkoły aktywnej”, które w sposób wyrazisty realizowały w praktyce uczniowski aktywizm oraz indywidualizm, analizuję różne aspekty aktywności. Szczególnie podkreślam znaczenie tych, które stanowią formy aktywności ucznia w procesie uczenia się przejawiające się głównie w poszukiwaniu, badaniu, odkrywaniu, eksperymentowaniu przy jednoczesnym respektowaniu indywidualnych potrzeb i możliwości ucznia. Jednocześnie wskazuję na procesualny charakter aktywności, wyrażający się w postaci konkretnych czynności i działań podejmowanych przez ucznia, które ulegają zmianie wraz z pojawieniem się nowych potrzeb i dążeń. Na podstawie przeprowadzonych analiz stwierdzam, że stymulatorem szeroko pojętej aktywności są potrzeby jednostki, natomiast jej działania stymulowane są przez realizację zadań. W prezentowanej monografii określam również istotny wyznacznik efektywności nauczania jakim są uwarunkowania aktywności, gdyż to one w głównej mierze determinują aktywność ucznia. Do uwarunkowań zewnętrznych zaliczam szczególnie te warunki, wymagania i wzorce, które są w zamierzony sposób wprowadzane w procesie wychowania

i nauczania. Do uwarunkowań wewnętrznych aktywności należą możliwości jednostki oraz jej preferencje. Zwracam uwagę, że możliwości i preferencje kształtują się w toku rozwoju, przebiegającego w zależności od czynników środowiskowych, z drugiej zaś po części decydują o wpływach, jakim jednostka podlega, i stanowią istotny wyznacznik skuteczności ich oddziaływania. Analizę aktywności w procesie uczenia się przenoszę również na grunt szkoły w aspekcie tworzenia warunków i organizacji procesu dydaktycznego opartych na paradygmacie podmiotowym. Szczególną uwagę zwracam na tworzenie atmosfery współpracy, wymiany myśli, respektowania indywidualnych potrzeb ucznia, jego tempa pracy i możliwości. Proponuję relacje przyjmujące postać dialogu, dwupodmiotowe o strukturze otwartej, nastawione na uwzględnianie potrzeb ucznia. Uwzględnianie dialogu w teorii kształcenia i w praktyce kształcenia może przyczynić się do ożywienia proces kształcenia i przybliżyć szkołę do ucznia. Przedmiotem szerszej analizy czynię indywidualizację kształcenia omawiając jej obszary w zakresie indywidualizowania celów, treści, tempa kształcenia oraz strategii, metod, środków i form organizacyjnych. Proponuję praktyczne rozwiązania respektowania indywidualizacji w warunkach szkolnych, podkreślając jej znaczenie w rozwijaniu samodzielności rozumianej jako: umiejętność wyjścia poza utarte prawidła i metody działania, umiejętność znajdowania rozwiązań w nowych sytuacjach, umiejętność podejmowania prób odrywania się od utartych dróg i środków oraz stosowania innych, własnych rozwiązań. W tym ostatnim rozumieniu samodzielność pozostaje w ścisłym związku z wynalazczością i odkrywczością, co jest właściwością postawy twórczej. Zwracam tu również szczególną uwagę na stronę motywacyjną procesu uczenia się, która stanowi podstawę szeroko rozumianej aktywności ucznia związanej z wywołaniem procesu uczenia się jak również aktywności autoedukacyjnej. Wskazuję również na istotę motywacyjnego charakteru zadań stawianych przed uczniem, proponuję aktywizujące metody nauczania sięgając do źródła metod dydaktyki twórczości. Podkreślam potrzebę rozwijania twórczości w całym procesie kształcenia, w którym nie może być mowy o osiągnięciu znaczących wyników, jeżeli działalność uczestniczących w edukacji podmiotów nie będzie działalnością twórczą. I to niezależnie od tego, czy podmiotem tego działania będzie uczeń, nauczyciel czy szkoła. Przedstawione w monografii prawidłowości dotyczące aktywności jednostki oraz omówione sposoby jej aktywizowania w toku edukacji, nawiązują do psychologicznej i pedagogicznej wiedzy o aktywności, będącej podstawą zmian w podmiocie, jak też do wiedzy z zakresu dydaktyki. Dotyczą przede wszystkim szeroko rozumianego kształcenia szkolnego na wszystkich poziomach edukacji, z tym, że rodzaj i intensywność działań aktywizujących proces nauczania – uczenia się powinny być dostosowane do indywidualnych możliwości i potrzeb rozwojowych ucznia. Zawarte w prezentowanej monografii koncepcje, idee i postulaty wyznaczają ramy działań w praktyce szkolnej, jak i konkretne sposoby w sferze oddziaływań dydaktycznych na rzecz aktywizowania procesu uczenia się uczniów. Podejmując badania własne związane z tworzeniem warunków dla aktywności uczniów w procesie uczenia się, poruszam zagadnienie aktywności intelektualnej. Przedmiotem analizy czynię działania nauczyciela, służące kształtowaniu i rozwijaniu w osobowości ucznia systemu wartości poznawczych, zdolności poznawczych, zainteresowań poznawczych, pozytywnych postaw wobec wiedzy oraz wzbudzaniu motywacji poznawczej. W artykule (2) *Elementy wychowania intelektualnego w praktyce edukacyjnej* (w:) *Współczesne wyzwania zagrożenia dla młodego pokolenia. Studium teoretyczno-praktyczne*, (red.) A. Hłobił,

A. Szczepaniak, D. Czekan, Szczecin 2009, ISBN 978-83-61082-04-0, s.112-127, wskazują na potrzebę uwzględniania w procesie kształcenia systemu działań, które zmierzać mają nie tylko do rozwijania zdolności intelektualnych lecz także mają ukształtować w osobowości ucznia takie dyspozycje, które sprzyjać będą maksymalnemu ich wykorzystaniu. Podkreślam, że poprzez mądrą pracę dydaktyczną możliwe jest rozwijanie w uczniu pozytywnej motywacji do nauki, zainteresowań, pasji, twórczego i krytycznego myślenia czy umiejętności podejmowania decyzji. W oparciu o uzyskane wyniki z przeprowadzonych badań określam warunki dla aktywności intelektualnej uczniów w zakresie przygotowania i planowania pracy z uczniem, stosowania odpowiednich metod i form nauczania, motywowania do nauki, wdrażania do samokształcenia oraz zdobywania wiedzy o uczniu. Mając na uwadze kształtowanie i rozwijanie w osobowości ucznia dyspozycji, które sprzyjają jego aktywności umysłowej, pobudzają do intelektualnego rozwoju szczególnie cenne do praktyki edukacyjnej wydaje się przeniesienie ciężaru z przekazywania wiedzy na rozwijanie zdolności, zainteresowań, postaw i motywacji niezbędnych do osiągnięcia wymiernych rezultatów w sferze wszechstronnego rozwoju uczniów.

Działania dydaktyczne nauczyciela a doświadczanie aktywności przez uczniów

Problematyka edukacji szkolnej towarzyszy mi od początku moich poszukiwań naukowych. Prowadząc badania nad działalnością szkoły we wspomaganiu rozwoju zdolności uczniów w procesie kształcenia (rozprawa doktorska) przyjąłam, że o osiągnięciach ucznia decydują jego zdolności, zainteresowania czy predyspozycje. Kontynuując badania po uzyskaniu stopnia doktora, przyjmuję, że decydujący wpływ na osiągnięcia uczniów ma uwzględnianie w procesie dydaktycznym różnic indywidualnych między nimi i stosowanie takich zabiegów, które, przy uwzględnieniu owych różnic, sprzyjają optymalnemu rozwojowi ich osobowości, urzeczywistniając jednocześnie potrzeby i możliwości. Chodzi o zabiegi dydaktyczne aktywizujące proces uczenia się uczniów, w którym będą oni mogli samodzielnie poszukiwać, badać, doświadczać, stawiać pytania, rozwiązywać problemy. W artykule (3) *Indywidualizacja kształcenia szansą urzeczywistnienia potrzeb i możliwości uczniów*, Edukacja Humanistyczna Nr 1 (32), Szczecin 2015, ISSN 1507-4943, s.113-121, wskazuję na indywidualizację jako podstawową normę postępowania pedagogicznego w realizacji procesu dydaktycznego. Podkreślam jej znaczenie w zaspokajaniu potrzeb i możliwości wszystkich uczniów-zarówno zdolnych, jak i słabych, uczniów z dysfunkcjami i niepełnosprawnościami, mających trudności w nauce i sprawiającymi trudności wychowawcze, uczniów na wszystkich etapach nauczania i we wszystkich typach szkół. Eksponuję jej zalety w zakresie aktywizacji myślenia i działania uczniów, pełniejszego poznania możliwości i potrzeb uczniów, pracy z uczniami bez kategoryzowania ich do określonego poziomu, co sprzyja rozbudzeniu w nich zainteresowań i zachęcaniu do samorzutnej pracy w toku kształcenia oraz możliwości równoległego łączenia ze sobą dwóch procesów – nauczania i wychowania. Dotychczasowe doświadczenia stosowania indywidualizacji kształcenia w procesie kształcenia skupiają się wokół różnicowania planów nauczania, wprowadzania przedmiotów fakultatywnych, stosowania wcześniejszych promocji, tworzenia równoległych ciągów klas, prowadzenia zajęć pozalekcyjnych, stosowania nauczania grupowego, wielopoziomowego, problemowego i programowanego itp. Każde z istniejących rozwiązań ma strony dodatnie

i ujemne, jednak najgorsze rezultaty uzyskuje się wówczas, gdy nie uwzględnia się zasady indywidualizacji (F. Bereźnicki, 2001). W artykule prezentuję uzyskane wyniki badań w zakresie niezbędnych warunków do stosowania indywidualizacji w procesie dydaktyczno-wychowawczym. Badanie kwestionariuszowe oraz przeprowadzone wywiady z nauczycielami wskazują na potrzebę stosowania indywidualizacji kształcenia w większym niż dotychczas stopniu. Wyniki badań wskazują na konieczność podniesienia kompetencji wśród nauczycieli w zakresie wiedzy o czynnikach powodujących różnice między uczniami, umiejętności dostrzegania tych różnic, umiejętności metodycznych i organizacyjnych. Wymagane zmiany związane są również z mentalnością nauczycieli, stereotypowymi, tradycyjnymi poglądami na temat nauczyciela jako osoby dominującej w szkole.

W realizowanych badaniach podejmuję również kolejny aspekt aktywizowania uczniów w procesie uczenia się jakim są działania wpływające na ich motywację. W artykule (4) *Motywowanie uczniów zdolnych jako czynnik aktywizujący do osiągnięcia sukcesu edukacyjnego*, (w:) Sukces jako zjawisko edukacyjne, vol. II, (red.) M. Humeniuk, I. Paszenda, W. Żłobicki, Wrocław 2017, ISBN 978-83-62618-27-9, s.197-209, podkreślam znaczenie motywacji w procesie uczenia się uczniów, warunkowanym uruchomieniem określonych dążeń motywujących działanie. W przypadku uczenia się pobudki działania mogą mieć źródło znajdujące się poza uczącym się tzw. motywacja zewnętrzna oraz źródło tkwiące w uczącym się tzw. motywacja wewnętrzna. Szansą na uzewnętrznienie posiadanego przez uczniów potencjału jest wywołanie w nich pozytywnej postawy wobec nauki i chęci zdobywania wiedzy. Jest to jedno z ogniw procesu dydaktycznego polegające na podejmowaniu przez nauczyciela czynności motywujących ucznia do nauki. W artykule wyodrębniam rodzaje motywacji oraz określłam wymagania stawiane przed nauczycielem. Szczególną uwagę poświęcam motywacji (wewnętrznej) poznawczej, gdyż uczenie się oparte na niej nigdy się nie kończy, uczeń szukając informacji jednocześnie zaspokaja swoją ciekawość, pojawiają się tu jego pytania, wątpliwości, niejasności. Jest ona wielce pożądana, szczególnie dlatego, że to dzięki niej uczniowie zaspokajają swoje wewnętrzne potrzeby. Podejmowana przez uczniów aktywność prowadzi do odczucia przyjemności i satysfakcji w momencie zaspokojenia wspomnianych potrzeb, odzwierciedlając jednocześnie ich rzeczywiste możliwości. Szczególną rolę powinien odegrać tu nauczyciel, który kształtując motywację wewnętrzną uczniów będzie dostarczał im zadań, stwarzających okazję do czerpania satysfakcji z podejmowanych wysiłków. Powinien on przede wszystkim dążyć do określenia naturalnych zdolności ucznia, rozwijać je poprzez dostarczanie odpowiednich stymulatorów, powinien także wzmocniać te możliwości ucznia, które są jego słabszymi stronami. Motywowanie uczniów określane jako czynnik aktywizujący proces uczenia się uczniów w dużym stopniu zależne jest od stworzenia takich warunków, w których ta aktywność znajdzie odzwierciedlenie w potencjale, który posiadają. W świetle uzyskanych wyników badań stwierdzić należy, że umiejętności nauczycieli w zakresie motywowania uczniów w procesie uczenia się wskazują na wiele niedostatków. Z większości obserwowanych lekcji oraz wywiadów otrzymanych od nauczycieli wynika, że podejmowane przez nich czynności motywujące do nauki opierają się głównie na motywacji zewnętrznej tj. ocenianiu, stosowaniu kar i nagród. Uzupełnienia o aktywizujące metody pracy oraz techniki motywacyjne wymaga także ich warsztat pracy. Przedstawione wnioski z badań stanowią jednocześnie refleksję nad koniecznością wprowadzenia zmian do praktyki szkolnej.

Nawiązując do indywidualizacji procesu kształcenia oraz motywowania uczniów jako elementów kluczowych w aktywizowaniu procesu uczenia się uczniów, w artykule (5) *Dydaktyczne uwarunkowania rozwijania samodzielnego myślenia i działania uczniów*, COLLOQUIUM, Rocznik I/2009, Gdynia 2009, ISSN 2081-3813, s.75-82, aktywność ucznia analizuję w aspekcie rozwiązywania problemów, w szczególności dywergencyjnych. Poprzez pokonywanie określonych trudności i problemów, jakie stawia przed uczniem nauczyciel tworzone są warunki do samodzielnego myślenia i działania uczniów. Nawiązuję do transgresyjnego podejścia do procesu kształcenia, w rezultacie którego dochodzi do zdobywania lub tworzenia nowych wartości, twórczych zachowań. Z dydaktycznego punktu widzenia najważniejszymi i najskuteczniejszymi metodami dokonywania transgresji jest problemowe ujmowanie materiału, umożliwiające uczniom formułowanie, rozwiązywanie i sprawdzanie określonych rozwiązań w toku własnej działalności poznawczej opartej zarówno na czynnościach myślowych, jak i praktycznych. W artykule (6) *Zdolność rozwiązywania problemów warunkiem aktywności edukacyjnej ucznia* (w:) Nauka i edukacja we współczesnym świecie, (red.) N. W. Tamarska, A. I. Kibysz, I. G. Lure, Kaliningrad-Szczecin 2012, ISBN 978-5-906195-04-3, s.286-291, poruszam istotną kwestię jaką jest stosunek ucznia wobec stawianego przed nim problemu. Szczególną uwagę zwracam na pełne zaabsorbowanie problemem, które sprzyja nie tylko poszukiwaniu rozwiązań, lecz także stwarza przyjemne samopoczucie. Problem jako trudność o charakterze teoretycznym lub praktycznym wymaga od ucznia postawy badawczej, poszukującej. Powstaje w określonych sytuacjach problemowych, których organizowanie wymaga od nauczyciela podejmowania działań dydaktycznych. Umożliwiając uczniowi zdobywanie wiedzy na drodze własnej dociekliwości poznawczej, zbliża proces uczenia się w pewnej mierze do procesu badawczego, uwalniając uczenie się od biernego naśladownictwa czyni badanie wzorem dla uczenia się. Efektywność nauczania problemowego w zakresie rozwijania samodzielnego myślenia i działania uczniów prezentuję w uzyskanych wynikach z badań przeprowadzonych za pomocą obserwacji w artykule (5) *Dydaktyczne uwarunkowania rozwijania samodzielnego myślenia i działania uczniów*, COLLOQUIUM, Rocznik I/2009, Gdynia 2009, ISSN 2081-3813, s.75-82. Wynika z nich, że lekcje prowadzone za pomocą metod problemowych w najwyższym stopniu aktywizowały uczniów w zakresie podejmowania samodzielnych prób rozwiązania problemów, ich wyjaśniania, interpretowania, ustalania przyczyn i skutków danych zjawisk, umiejętności wyrażania oceny i formułowania wniosków. Doceniając potrzebę rozwijania samodzielnego myślenia i działania uczniów poprzez rozwiązywanie problemów konieczne jest stałe aktywizowanie uczniów poprzez wzbogacanie i poszerzanie warsztatu metodycznego nauczycieli o tzw. nauczanie problemowe.

Kontynuując analizę problematyki aktywności uczniów w procesie uczenia się analizuję szczególnie, ze względu na tworzenie warunków aktywizacji procesu uczenia się uczniów – aspekt aktywności twórczej. W artykule (7) *Możliwości stymulowania aktywności twórczej uczniów we współczesnej szkole*, (w:) Nauczyciel i uczeń w przestrzeni kreatywnych działań, (red.) J. Skibska, J. Wojciechowska, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2015, ISBN 978-83-65231-08-6, s.171-183, wskazuję na potrzebę tworzenia w szkole klimatu dla wspierania rozwoju twórczości uczniów. Zaprezentowane w artykule wyniki badań uzyskane za pomocą Kwestionariusza Twórczych Zachowań KANH S. Popka oraz z wypowiedzi nauczycieli pokazują, że wysoki potencjał twórczy uczniów w którym przeważają cechy

należące do zachowań heurystycznych i postaw nonkonformistycznych wymaga stymulacji działaniami odmiennymi, niż tradycyjne, powszechnie stosowane w procesie kształcenia. Niezbędne staje się zatem podejmowanie działań aktywizujących proces uczenia się uczniów opartych na poszukiwaniu, dyskutowaniu, wymianie doświadczeń, zadawaniu pytań, wyszukiwaniu informacji, porządkowaniu i rozwiązywaniu problemów. Twórczość jako dyspozycja rozpoznawalna i podlegająca edukacji możliwa jest do uruchomienia i rozwijania tylko na drodze takich zabiegów dydaktycznych i organizacji procesu kształcenia, które będą aktywizowały ucznia w procesie uczenia się.

W artykule (8) *Synergia aktywności nauczyciela i uczniów w procesie przyswajania wiedzy i umiejętności w kontekście nowych wyzwań w kształceniu nauczycieli*, Edukacja Humanistyczna Nr 1 (32), Szczecin 2015, ISSN 1507-4943, s.73-82, punkt ciężkości aktywności w procesie kształcenia przesuwam na działalność dydaktyczno-wychowawczą nauczyciela. Wychodzę z założenia, że aktywność ucznia w procesie uczenia się w dużej mierze zależna jest od aktywności nauczyciela w procesie nauczania. Omawiam nowy typ uczenia się, zwany innowacyjnym. Innowacyjna działalność pedagogiczna została tu określona jako twórczość, konsekwencją czego jest sposób działania jako twórcy, konstruktora zadań edukacyjnych. Założeniem dla tak rozumianych kompetencji jest nauczyciel jako animator procesu kształcenia a zarazem intelektualista dokonujący samodzielnych wyborów, twórca osobistej wiedzy pedagogicznej, sprawca pożądaných efektów kształcenia. Nauczycieli takich winno cechować innowacyjne działanie, zaś sami powinni być źródłem twórczego niepokoju i ciągłych poszukiwań nowych sposobów dotarcia do ucznia. Mając na względzie korzyści ucznia, jakie płyną z doświadczania aktywności w procesie uczenia się, niezbędne staje się w działalności dydaktycznej nauczyciela stosowanie takich metod i form pracy z uczącymi się, by ich aktywność przekraczała aktywność nauczyciela. Rozmaitość aktywizujących metod i form nauczania czyni pracę nauczyciela bardziej stymulującą i efektywniejszą. Zatem aktywność nauczyciela i uczniów powinna zakładać efekt synergii, w wyniku którego nastąpi wzmocnienie procesu kształcenia przynosząc korzyści zarówno uczniowi jak i nauczycielowi. Uzyskane wyniki z przeprowadzonych badań wskazują na niską aktywność nauczycieli w zakresie innowacyjnej działalności pedagogicznej. Zatem istotne staje się uświadomienie nowej roli nauczyciela, który określany jest współcześnie jako jednostka twórcza, kreatywna, inspirująca nowe działania i rozwiązania dla praktyki szkolnej, a przede wszystkim podążająca za uczniem.

Kompetencje i trudności nauczyciela w aktywizowaniu procesu uczenia się uczniów

U podłoża zbiorowej monografii (9) *Od kompetencji do kwalifikacji. Z badań nad kompetencjami i kwalifikacjami kandydatów do zawodu nauczyciela*, Wydawnictwo Naukowe Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2016, ISSN 0239-7129, ISBN 978-83-7365-445-7, 236 s., pod moją redakcją naukową, znalazł się zamysł wieloaspektowej dyskusji nad zagadnieniem kompetencji i kwalifikacji nauczycieli oraz wymagań i oczekiwań, jakie stawia tej profesji współczesna szkoła. Zaproponowana przeze mnie struktura książki składa się z dwóch części. W części pierwszej, szczególną uwagę skupiono na znaczeniu kształtowania wśród kandydatów na nauczycieli kompetencji i umiejętności społecznych. Zaprezentowane

w niej teorie oraz wyniki badań empirycznych stanowią pokłosie prowadzonych w latach 2011-2014 badań, których byłam kierownikiem (*Zadanie badawcze Nr 504 38 10; Potrzeby i oczekiwania w zakresie kształcenia nauczycieli teoretycznej i praktycznej nauki zawodu*). Wyniki prac badawczych obejmują obszary kompetencji społecznych z zakresu asertywności, autoprezentacji, intymności oraz zainteresowań i preferencji kandydatów na nauczycieli. Na szczególną uwagę zasługuje problem nauczycieli z radzeniem sobie w sytuacjach stresowych i trudnych. Prezentowane treści w drugiej części opracowania pokazują złożoność refleksji nad teoretycznymi i praktycznymi aspektami znaczenia, jakie przypisuje się kwalifikacjom i kompetencjom nauczycieli zawodu oraz propozycje wieloaspektowych zmian w obszarze kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli. W wyznaczonych w książce obszarach problemów szczegółowych, autorzy – psychologowie, pedagodzy, socjologowie, analizują kwestie istotne dla zawodu nauczyciela w kontekście systemu kształcenia nauczycieli, oczekiwań wobec określonych kompetencji nauczycieli oraz potrzeb i trudności w zakresie doskonalenia zawodowego. Jak wiemy, rola współczesnego nauczyciela wymaga modyfikacji. Oczekuje się, że będzie to osoba twórcza, która potrafi zdiagnozować potrzeby i możliwości dziecka; określi cele, zaproponuje zadania i będzie wspierała aktywność ucznia, stwarzając warunki do refleksji w świecie zrelatywizowanych wartości.

Szczególną uwagę zwracam na trudności występujące u nauczycieli w zakresie umiejętności komunikacyjnych, interpersonalnych, kompetencji autokreacyjnych, budowania i artykułowania pozytywnego obrazu siebie, radzenia sobie ze stresem czy umiejętności diagnostycznych, co niewątpliwie przekłada się na aktywizowanie procesu uczenia się uczniów. Na istotę umiejętności diagnozowania indywidualnych możliwości i potrzeb uczniów zwracam uwagę w artykule (10) *Potrzeba doskonalenia umiejętności nauczycieli w zakresie identyfikacji uczniów zdolnych*, (w:) *Nauczyciel i uczeń w przestrzeni edukacyjnej*, (red.) Cz. Plewka, Wydawnictwo Naukowe Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2016, ISSN 0239-7129, ISBN 978-83-7365-442-6, s.137-146. Stanowią one podstawę do zaspokajania indywidualnych potrzeb uczniów a także stymulowania ich do odkrywania samego siebie i otaczającego świata. Uzyskane wyniki badań w tym zakresie wskazują na trudności nauczycieli w procesie diagnozy i wsparcia psychologiczno-pedagogicznego udzielanego uczniom. W prezentowanych tekstach (9) i (10) formułowane są postulaty, wskazówki wyznaczające ramy działań w sferze kształtowania kompetencji nauczycieli na rzecz wspierania aktywności uczniów. Podjęcie się redakcji monografii zbiorowej wiązało się z przekonaniem o potrzebie wielopłaszczyznowych badań nad kompetencjami w zawodzie nauczyciela odnosząc je zarówno do jego wewnętrznych uwarunkowań jak i wymagań stawianych przez środowisko.

Kontynuując problematykę kompetencji nauczycieli, w tekście (11) *Źródła wsparcia społecznego ucznia zdolnego i jego rodziny na terenie szkoły*, *Szkoła. Zawód. Praca*, Nr 13/2017, Bydgoszcz 2017, ISSN 2082-6087, s.69-79, wskazuję na potrzebę stworzenia w szkole środowiska budzącego, aktywizującego, wspierającego potencjał uczniów oraz rozwijającego i kształcącego ich zdolności. Szkoła jako środowisko związane ze wspieraniem rozwoju ucznia rozpatrywana jest jako towarzyszenie społeczne jemu i jego rodzinie, pomoc i wsparcie ze strony profesjonalnie przygotowanych pracowników, pomoc w rozpoznawaniu i urzeczywistnianiu jego zdolności i uzdolnień. Diagnoza potrzeb i sytuacji społecznej ucznia wiąże się ze stwarzaniem szerokiej możliwości rozwoju nie tylko w zakresie przygotowania

do dorosłości, ale przede wszystkim w ujawnianiu i rozwijaniu potencjału rozwojowego. Mając na względzie korzyści ucznia, jakie płyną z tego rodzaju działań, w świetle uzyskanych wyników badań, określam miejsce i formę tych działań we współczesnej szkole. Wskazuję również na trudności stosowania tych działań w aspekcie organizacyjnym szkoły jak i wynikającym z kompetencji nauczycieli. W sformułowanych postulatach proponuję kierunki działań w zakresie podniesienia jakości pracy szkoły nie tylko w kontekście osiągnięć edukacyjnych uczniów ale przede wszystkim w niesieniu im pomocy i udzielaniu wsparcia w rozwoju psychicznym, emocjonalnym i społecznym.

Źródła trudności w aktywizowaniu procesu uczenia się uczniów omówione zostały w tekście (12) *Efektywność organizacji pracy dydaktyczno-wychowawczej szkoły a niepowodzenia edukacyjne uczniów*, Zeszyty Naukowe Koszalińskiej Wyższej Szkoły Nauk Humanistycznych, Wydawnictwo KWSNH w Koszalinie, Koszalin 2018, ISSN 1898-9438, s. 87-99. Wskazuję w nim na związek między warunkami procesu kształcenia uczniów a zaspokajaniem ich indywidualnych możliwości i potrzeb. Dla pełniejszego obrazu przyczyn niepowodzeń edukacyjnych uczniów dokonuję analiz głównych nurtów w badaniach nad niepowodzeniami, których podstawę stanowi poszukiwanie ich przyczyn oraz możliwości zapobiegania im. Szczególną uwagę poświęcam znaczeniu organizacji pracy dydaktyczno-wychowawczej skoncentrowanej na uczniach jako jednostkach aktywnych, dążących do rozwoju, bogatych w potencjalne możliwości. Uważam, że takie podejście daje szansę sukcesu każdemu uczniowi, stwarza dużą siłę motywacyjną do uczenia się, czyni ze szkoły środowisko bytowania апробowane przez niego, do którego chętnie wraca i dobrze się w nim czuje. Również istotna jest jakość relacji społecznych oraz charakter i rodzaje przeżyć emocjonalnych doznawanych przez ucznia w szkole, gdyż one wyznaczają kierunek i natężenie zachodzących w nim zmian rozwojowych. Na podstawie uzyskanych wyników badań formułuję wskazania i potrzeby dokonania zmian w praktyce edukacyjnej w zakresie organizacji procesu dydaktycznego, indywidualizacji, stosowanych metod pracy oraz kwalifikacji i kompetencji nauczycieli, ich innowacyjności oraz postawy wobec uczniów.

Wskazując na wkład własny badań do teorii nauki podkreślić należy, że poszerzają one obszar badawczy podstawowej dyscypliny pedagogiki jaką jest dydaktyka. Umożliwiają konfrontowanie aktualnie funkcjonujących, a także sprzyjają konstruowaniu nowych uzasadnionych twierdzeń, tez, koncepcji, pozwalając rozbudowywać teorię kształcenia. Przeprowadzone badania ilościowo-jakościowe i wynikające z nich wnioski pozwoliły ulokować podjętą problematykę w dydaktyce oraz przedstawić rekomendacje praktyczne. Mogą również stanowić inspirację do dalszych poszukiwań i eksploracji naukowych. Podsumowując publikacje konstytuujące cykl, na najważniejsze osiągnięcia składa się: zastosowanie wielowymiarowej perspektywy aktywizowania procesu uczenia się uczniów; dokonany obszerny przegląd teorii i koncepcji aktywności w procesie nauczania i uczenia się; analiza czynników warunkujących aktywizowanie procesu uczenia się uczniów; nowatorskie w dydaktyce badania dotyczące aktywizowania procesu uczenia się uczniów; określenie rekomendacji do praktyki szkolnej, wyznaczających ramy oddziaływań dydaktycznych aktywizujących proces uczenia się uczniów.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Od początku mojej działalności naukowej obszarem moich zainteresowań jest problematyka dyscypliny pedagogicznej – dydaktyki. Przygotowywane, po uzyskaniu stopnia doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki, publikacje wpisują się w obszar dydaktycznych aspektów aktywizowania procesu uczenia się uczniów w toku edukacji szkolnej. Aspekty te są zróżnicowane i warunkowane wieloma czynnikami zarówno przedmiotowymi, jak i podmiotowymi. Obejmują one 3 ściśle ze sobą powiązane i uzupełniające się kierunki prowadzonych badań, które znajdują odzwierciedlenie w moich publikacjach:

1. Aktywność uczniów w procesie uczenia się

Problematyce tej poświęcono dwie monografie: Agnieszka Hłobił, *Współczesne tendencje w psychopedagogice*, Wydawnictwo Naukowe Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2011, ISBN 978-83-7365-260-6, 181s., oraz Agnieszka Hłobił, *Psychopedagogiczne aspekty aktywności edukacyjnej uczniów*, Wydawnictwo Naukowe Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2013, ISSN 0239-7129, ISBN 978-83-7365-309-2, 162 s. Wskazuję w nich, że na rozwój ucznia wpływa to wszystko, co kształtuje jego aktywność – wywołuje ją, ukierunkowuje, określa jej charakter i przebieg. Analizie poddaję czynniki wpływające na aktywność ucznia, które mają swe źródło w środowisku (determinanty zewnętrzne) – w którym przebiega aktywność oraz tkwiące w określonych właściwościach podmiotu (determinanty wewnętrzne) – zdolności, uzdolnienia, zainteresowania, samodzielne myślenie, zachowania twórcze, motywacja, autoedukacja. Wymienione grupy czynników nie są wzajemnie niezależne, lecz wpływają na siebie. To drugie stwierdzenie jest o tyle oczywiste, że „możliwości podmiotu” są czymś, co nieustannie zmienia się w toku rozwoju, a więc między innymi zależy od warunków środowiskowych. Tematyka dotycząca czynników wpływających na aktywność ucznia w procesie uczenia się, w kontekście nowych wyzwań, promujących ludzi gotowych do życia w dobie nieustającego postępu, znalazła również odzwierciedlenie w następujących artykułach: Agnieszka Hłobił, *Psychopedagogical terms of the intellectual development of students in the changing school reality*, (w:) Z problematyki edukacyjno-pedagogicznej w Polsce i na świecie. Studia – szkice – rozprawy, (red.) M. Gizowski, Koszalin 2013, ISBN 978-83-935181-4-2, s. 53-78; Agnieszka Hłobił, *Elementy wychowania intelektualnego w praktyce edukacyjnej*, (w:) *Współczesne wyzwania i zagrożenia dla młodego pokolenia. Studium teoretyczno-praktyczne*, (red.) A. Hłobił, A. Szczepaniak, D. Czekan, Wydawnictwo SSWCB, Szczecin 2009, ISBN 978-83-61082-04-0, s. 112-127.

2. Działania dydaktyczne nauczyciela aktywizujące proces uczenia się uczniów

Swoje poszukiwania badawcze we wskazanym głównym nurcie problemowym zaprezentowałam w wielu artykułach naukowych. Omówione sposoby aktywizowania uczniów w toku edukacji nawiązują do psychologicznej i pedagogicznej wiedzy o aktywności, będącej podstawą zmian w podmiocie, jak też do wiedzy z zakresu dydaktyki. Dotyczą przede wszystkim szeroko rozumianego kształcenia szkolnego na wszystkich poziomach edukacji, z tym, że rodzaj i intensywność działań aktywizujących proces uczenia się powinny być dostosowane do indywidualnych możliwości i potrzeb rozwojowych ucznia. Uznaję, że tworzenie w szkole przestrzeni dla wyzwolenia drzemiącego w uczniach potencjału doprowadzi do satysfakcjonujących efektów podejmowanej aktywności.

a odczuwana przez nich przyjemność i satysfakcja płynąca z osiągnięć zaspokoi ich potrzeby i jednocześnie odzwierciedli indywidualne możliwości. Wymienione poniżej teksty prezentują czynnikową systematyzację oddziaływań dydaktyczno-wychowawczych aktywizujących ucznia w procesie edukacji. Ze względu na złożoność badanego nurtu przygotowałam szereg artykułów. Należą do nich: Agnieszka Hłobił, *Indywidualizacja kształcenia szansą urzeczywistnienia potrzeb i możliwości uczniów*, Edukacja Humanistyczna Nr 1 (32), Szczecin 2015, ISSN 1507-4943, s. 113-121; Agnieszka Hłobił, *Motywowanie uczniów jako czynnik aktywizujący do osiągnięcia sukcesu edukacyjnego* (w:) Sukces jako zjawisko edukacyjne, vol. II, (red.) M. Humeniuk, I. Paszenda, W. Żłobicki, Wrocław 2017, ISBN 978-83-62618-27-9, s. 197-209; Agnieszka Hłobił, *Możliwości stymulowania aktywności twórczej uczniów we współczesnej szkole*, (w:) Nauczyciel i uczeń w przestrzeni kreatywnych działań, (red.) J. Skibska, J. Wojciechowska, Warszawa 2015, ISBN 978-83-65231-08-6, s. 171-183; Agnieszka Hłobił, *Zdolność rozwiązywania problemów warunkiem aktywności edukacyjnej ucznia*, (w:) Nauka i edukacja we współczesnym świecie, (red.) N. W. Tamarska, A. I Kibysz, I. G Lure, Kaliningrad-Szczecin 2012, ISBN 978-5-906195-04-3, s. 286-291; Agnieszka Hłobił, *Rozwijanie kreatywności uczniów w praktyce edukacyjnej*, Zeszyty Naukowe Akademii Marynarki Wojennej, Rok LII Nr 187A 2011, Gdynia 2011, ISSN 0860-889X, s. 83-92; Agnieszka Hłobił, *Synergia aktywności nauczyciela i uczniów w procesie przyswajania wiedzy i umiejętności w kontekście nowych wyzwań w kształceniu nauczycieli*, Edukacja Humanistyczna Nr 1 (32), Szczecin 2015, ISSN 1507-4943, s. 73-82; Agnieszka Hłobił, *Psychopedagogiczne aspekty aktywnego nauczania przyrody*, Roczniki Ochrony Środowiska, Tom 14, Koszalin 2012, ISSN 1506-218X, s. 960-970; Agnieszka Hłobił, *Metody rozwijania ciekawości poznawczej i zainteresowań przyrodniczych uczniów szkół podstawowych*, Roczniki Ochrony Środowiska, Tom 13, Koszalin 2011, ISSN 1506-218X, s. 935-948; Agnieszka Hłobił, *Edukacja ekologiczna w praktyce szkolnej*, Roczniki Ochrony Środowiska, Tom 12, Koszalin 2010, ISSN 1506-218X, s. 277-297; Agnieszka Hłobił, *Dydaktyczne uwarunkowania rozwijania samodzielnego myślenia i działania uczniów*, QOLLOQUIUM, Rocznik I, Gdynia 2009, ISSN 2081-3813, s. 75-82; Agnieszka Hłobił, *Edukacja do przedsiębiorczości jako nowa jakość wychowania*, (w:) Tradicie a inovacie vo vychove a vzdělavani modern ej generacije ucitelov IV, (red.) I. Rochowska, B. Akimjakowa, Verbum, Słowacja 2010, ISBN 978-80-8084-617-6, s. 95-102.

3. Kompetencje nauczyciela w aktywizowaniu procesu uczenia się uczniów

Podjętej problematyce poświęcono miejsce w zbiorowej monografii pod moją redakcją naukową pt. *Od kompetencji do kwalifikacji. Z badań nad kompetencjami i kwalifikacjami kandydatów do zawodu nauczyciela*, Wydawnictwo Naukowe Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2016, ISSN 0239-7129, ISBN 978-83-7365-445-7, 236 s. Jak wiemy, rola współczesnego nauczyciela wymaga modyfikacji. Oczekuje się, że będzie to osoba twórcza, która potrafi zdiagnozować potrzeby i możliwości dziecka; określi cele, zaproponuje zadania i będzie wspierała aktywność ucznia, stwarzając warunki do refleksji w świecie zrelatywizowanych wartości. Tematyka dotycząca wspierania uczniów w procesie kształcenia, została podjęta również w następujących pracach: Agnieszka Hłobił, *Źródła wsparcia społecznego ucznia zdolnego i jego rodziny na terenie szkoły*, Szkoła. Zawód. Praca,

Nr 13/2017, Bydgoszcz 2017, ISSN 2082-6087, s. 69-79; Agnieszka Hłobił, *Potrzeba doskonalenia umiejętności nauczycieli w zakresie identyfikacji uczniów zdolnych*, (w:) *Nauczyciel i uczeń w przestrzeni edukacyjnej*, (red.) Cz. Plewka, Koszalin 2016, ISSN 0239-7129, ISBN 978-83-7365-442-6, s.137-146; Agnieszka Hłobił, *Kompetencje społeczne podstawą potencjału zawodowego nauczycieli*, (w:) *Od kompetencji do kwalifikacji. Z badań nad kompetencjami i kwalifikacjami kandydatów do zawodu nauczyciela*, (red.) A. Hłobił, Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2016, ISSN 0239-7129, ISBN 978-83-7365-445-7, s. 11-93; Agnieszka Hłobił, *Efektywność organizacji pracy dydaktyczno-wychowawczej szkoły a niepowodzenia edukacyjne uczniów*, *Zeszyty Naukowe Koszalińskiej Wyższej Szkoły Nauk Humanistycznych*, Wydawnictwo KWSNH w Koszalinie, ISSN 1898-9438, s. 87-99; Agnieszka Hłobił, *Nauka i edukacja dla rynku pracy*, (w:) *Nauka, edukacja, rynek pracy. Przede wszystkim współdziałanie*, (red.) Cz. Plewka, Szczecin 2013, s. 97-104; Agnieszka Hłobił, Daria Kadej, *Psychopedagogiczne wyznaczniki profesjonalizmu nauczyciela akademickiego a oczekiwania edukacyjne studentów*, (w:) *Z teorii i praktyki pracy socjalnej*, (red.) M. Banach, J. Matejek, MTM Levoca 2012, ISBN 978-80-89187-55-3, s. 72-82; Agnieszka Hłobił, *The role of the ability of establishing close interpersonal relationship* (w:) *Z teorii i praktyki pracy socjalnej*, (red.) M. Banach, J. Matejek, MTM Levoca 2012, ISBN 978-80-89187-55-3, s. 169-175.

Ukazane powyżej publikacje stanowią dopełnienie mojej aktywności naukowej po uzyskaniu stopnia doktora. Mój dorobek zawarty jest w dwóch monografiach naukowych, 20 tekstach opublikowanych w recenzowanych czasopismach naukowych i opracowaniach zbiorowych krajowych i zagranicznych oraz jednej redakcji naukowej monografii. Moje doświadczenia publikacyjne wzmacniają dwie redakcje (wydawnicza i naukowa) monografii naukowych oraz 5 recenzji, w tym 1 podręcznika, 2 monografii naukowych, 2 artykułów naukowych. Liczba cytowań wg Web of Science wskazuje na 43 cytowania, wg Google Scholar (Publish or Perish) 58. Mój Indeks Hirscha wg Web of Science wynosi 1, wg Google Scholar (Publish or Perish) wynosi 3.

Podstawą badań naukowych była również współpraca naukowa krajowa i zagraniczna oraz działalność wspomagająca badania (udział w projektach i programach badawczych, przynależność do organizacji i towarzystw naukowych czy wykonywanie ekspertyz i opracowań). W latach 2010-2019 brałam aktywny udział w następujących projektach badawczych krajowych i międzynarodowych: *Program rozwojowy Politechniki Koszalińskiej w zakresie kształcenia na kierunkach technicznych* POKL.0401.01-00-449/08-00; Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, *Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie*, 2013r. *Priorytet I Podejmowanie działań mających na celu poprawę sytuacji rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy w rodzinie*; POWR. 03.01.00-IP.08-00-PKN/18, *III Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju. Kompetencje w szkolnictwie wyższym. Tytuł projektu: Nauczanie przez działanie - refleksyjny praktyk w nauczycielskiej profesji*; POWR. 03.01.00-IP.08-00-UMO/17, *III Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju. Kompetencje w szkolnictwie wyższym. Tytuł projektu: Młody inżynier programista*; POWR. 04.01.00-IZ.00-00-021/18, *IV Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa. Innowacje społeczne. Tytuł projektu: Dostępna szkoła.eu*; ERASMUS + Programme no 2017-1-PL01-KA201-038651, *II Współpraca na*

rzecz innowacji i wymiany dobrych praktyk. KA 201- Partnerstwo strategiczne dla edukacji szkolnej „Education-window to the world”. Strategic partnership for school education and developed professional evaluation of a given problem; Projekt międzynarodowy 017KU-4/2014, Progresívne prvky v materiáloch prvého Učiteľského ústavu na území Slovenska a ich aplikácia pre pedagogiku a odborové didaktiky 21.storočia. Byłam również kierownikiem następujących tematów badawczych finansowanych przez Politechnikę Koszalińską: *Badanie kompetencji społecznych studentów*, 2010; *Osobowościowe uwarunkowania preferencji zawodowych młodzieży*, 2011; *Pomiar jednostki w zakresie samooceny, postaw życiowych i radzenia sobie w sytuacjach stresowych*, 2012; *Psychospołeczna wydolność studentów do studiowania*, 2013; *Potrzeby i oczekiwania w zakresie kształcenia nauczycieli teoretycznej i praktycznej nauki zawodu*, 2014-2015; *Best Robot-jako innowacyjne narzędzie do nauki programowania w edukacji dzieci na etapie wczesnoszkolnym* - 2017 i nadal.

Na podstawie umów międzynarodowych uczestniczyłam w stażach naukowych i dydaktycznych (Turcja i Czechy), podczas których mogłam dzielić się wiedzą z zakresu aktywizowania procesu uczenia się uczniów za pomocą innowacyjnych narzędzi dydaktycznych – robotów edukacyjnych. Bardzo cenna dla mojej działalności naukowej w zakresie innowacyjności w edukacji była współpraca międzynarodowa z Uniwersytetem Jonkoping w Szwecji, szkołą dla dorosłych Gnosjoandans Kunskapscentrum w Szwecji oraz szkołą podstawową i gimnazjum Borsa Istanbul Ilkokulu Adiyaman w Turcji. Dzięki wymianie doświadczeń zyskałam szersze spojrzenie na doskonalenie warsztatu pracy nauczyciela zgodne z wymaganiami współczesnej dydaktyki oraz szerokokorozumianej cyfryzacji i zastosowania nowoczesnych technologii w edukacji.

Rezultaty empirycznych badań naukowych upowszechniałam nie tylko w postaci publikacji naukowych. Udostępniałam i promowałam je podczas konferencji naukowych krajowych i międzynarodowych oraz w środowiskach szkolnych, będących terenem moich badań empirycznych. Aktywnie uczestniczyłam w 10 spotkaniach naukowych; referaty wygłosiłam na 19 konferencjach krajowych, międzynarodowych oraz zagranicznych. Z inicjatywy własnej zorganizowałam i współorganizowałam 15 konferencji krajowych i międzynarodowych, w których pełniłam funkcje w komitetach naukowych i organizacyjnych. Na szczególną uwagę zasługują zorganizowane przeze mnie dwie konferencje: Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Edukacja – Aktywność – Rozwój” (Koszalin 2016r.) oraz Międzynarodowa konferencja naukowa „Celuj w refleksję! Refleksja-początek czy koniec procesu edukacyjnego?” (Koszalin 2018r.), podczas których promowałam nowatorskie rozwiązania aktywnego nauczania-uczenia się w praktyce szkolnej. Programy konferencji składały się z dwóch części; teoretycznej podejmującej dyskusję poświęconą aktywnym metodom kształcenia oraz refleksji jako strategii rozwoju ucznia i nauczyciela. Podczas sesji plenarnej poruszane były kwestie uwarunkowań niezbędnych do budowania aktywności edukacyjnej dziecka w warunkach instytucjonalnych tj. różnic indywidualnych wśród dzieci, procesu indywidualizacji nauczania-uczenia się, przygotowania nauczycieli do pracy w oparciu o aktywizujące metody kształcenia, nauczania przyjaznego mózgowi – neurodydaktyki oraz edukacji opierającej się na Planie Daltońskim. W tej ostatniej szczególnie cenna była wymiana doświadczeń z przedstawicielami szkolnictwa z Chin, Holandii i Niemiec. Druga część, praktyczna składała się z sekcji problemowych, w ramach

których odbyły się warsztaty poświęcone stosowaniu wybranych aktywizujących metod i technik w pracy z uczniem oraz wizyt studyjnych w placówkach oświatowych.

Obszary mojej działalności naukowej obejmują także członkostwo w kilku międzynarodowych i krajowych organizacjach oraz towarzystwach naukowych, w tym członkostwo w zarządzie i kierowanie Koszalińskim Oddziałem Polskiego Towarzystwa Profesjologicznego (2014-2016). Ponadto w latach 2013-2014 wykonałam ekspertyzy i opracowania na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego oraz podmiotów realizujących zadania publiczne.

Dopełnieniem zarysowanej aktywności jest działalność dydaktyczna i organizacyjna. Przez wszystkie lata pracy w uczelni współtworzyłam kształt mojego środowiska pracy. Jestem Przewodniczącym Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia, członkiem Uczelnianej Rady ds. Jakości Kształcenia, członkiem Komisji Programowej na kierunku Pedagogika, Mechatronika i Inżynieria Biomedyczna, członkiem Rady Wydziału oraz członkiem Komisji Kwalifikacyjnej Programu Erasmus+ na Wydziale Technologii i Edukacji.

W latach 2009-2012 pełniłam obowiązki kierownika Katedry Pedagogiki; 2012-2014 pełniłam funkcję kierownika Zakładu Dydaktyki i Edukacji Szkolnej, od 2012r. jestem prodziekanem ds. kształcenia oraz kierownikiem studiów podyplomowych z *Przygotowania pedagogicznego* i *Socjoterapii pedagogicznej*. W 2011r. objęłam opieką naukową Koło Terapia Zajęciowa, w ramach którego realizowałam projekty badawcze. W ramach działalności koła wspierałam również studentów w pisaniu artykułów naukowych oraz zorganizowałam dla nich dodatkowe kursy kwalifikacyjne: *Mediator w sprawach karnych, karnych z udziałem nieletnich i cywilnych*, *Metoda Ruchu Rozwijającego W. Sherborne*- I stopień, *Metoda Dobrego Startu* - sesja praktyczna, *Metoda Knillów*. Do osiągnięć dydaktycznych po uzyskaniu stopnia naukowego doktora zaliczyć mogę również opracowanie merytoryczne dokumentacji niezbędnej do prowadzenia studiów w Politechnice Koszalińskiej, jak i autorstwo programów kształcenia dla kierunków oraz specjalności m. in. *edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna*, *edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną*, *nauczanie j. angielskiego w przedszkolu i szkole podstawowej*, *pedagogika opiekuńczo-wychowawcza*. Od 2010r. prowadzę zajęcia dydaktyczne dla doktorantów z zakresu przygotowania psychologiczno-pedagogicznego. Wiele doświadczeń dostarcza mi prowadzenie seminariów dyplomowych i magisterskich (byłam promotorem 242 prac dyplomowych, 156 prac magisterskich oraz 46 prac podyplomowych) oraz recenzje (prace dyplomowe 160 i prace magisterskie 124).

Od 2012r. aktywnie działam na rzecz popularyzacji nauki czego potwierdzeniem są wykłady prowadzone dla słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku, Uniwersytetu Dzieci i Młodzieży oraz rodziców. Prowadziłam również rady szkoleniowe dla nauczycieli z zakresu metodyki kształcenia oraz diagnozy potrzeb uczniów. Podejmuję inicjatywy społeczne, do których zaliczyć można organizowanie dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz dzieci w wieku przedszkolnym: Konkursu matematycznego *Matematyczne łamanie głowy* (5 edycji), zajęć w laboratoriach fizyki, robotyki, wirtualnej rzeczywistości (6 edycji w ramach Pikniku Naukowego), Konkursu *Przegląd małych form teatralnych* (2 edycje). W Powiecie Koszalińskim jako pierwsza rozpoczęłam wprowadzanie do przedszkoli i szkół podstawowych naukę programowania edukacyjnego, w ramach której organizuję zajęcia *Uczymy się przez doświadczenie. Programowanie edukacyjne za pomocą robotów*

edukacyjnych (w roku 2018-2019 w zajęciach uczestniczyło 640 uczniów oraz 20 nauczycieli).

Jestem inicjatorem wielu akcji prospołecznych, które mają miejsce na terenie uczelni oraz w środowisku lokalnym. Potwierdzeniem podjętych działań są listy z podziękowaniami i gratulacyjne. Od 2015r. jestem członkiem Zespołu ds. Opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2024 Powiatu Koszalińskiego.

W latach 2010-2019 otrzymałam nagrody i wyróżnienia za osiągnięcia naukowe, dydaktyczne oraz organizacyjne. Szczególnie ważny jest dla mnie otrzymany w 2013r. Medal Komisji Edukacji Narodowej oraz w 2017r. Srebrny Medal za długoletnią służbę.

Szczegółowy opis dorobku i zasygnalizowanych powyżej osiągnięć naukowo-badawczych prezentuję w załączniku 4. Poniżej przedstawiam liczbowe zestawienie osiągnięć naukowo-badawczych (tabela 2) oraz liczbowe zestawienie dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego oraz informacji o współpracy międzynarodowej (tabela 3).

Tabela 2. Liczbowe zestawienie osiągnięć naukowo-badawczych po uzyskaniu stopnia doktora

Lp.	Wyszczególnienie	Łącznie
II A) Publikacje naukowe w czasopismach znajdujących się w bazie Journal Citation Reports (JCR) lub na liście European Index for the Humanities (ERIH)		
1.	Opublikowane	3
II B) Monografie, publikacje naukowe w czasopismach międzynarodowych lub krajowych innych niż znajdujące się w bazach lub na liście, o których mowa w pkt A		
2.	Monografie naukowe	2
3.	Publikacje naukowe w czasopismach międzynarodowych i krajowych	6
4.	Autorstwo rozdziału monografii	11
5.	Redakcja monografii	1
6.	Redakcja wydawnicza monografii	1
7.	Redakcja naukowa monografii	1
II C) Opracowania zbiorowe, katalogi zbiorów, dokumentacja prac badawczych, ekspertyz, utworów i dzieł artystycznych		
8.	Opracowania zbiorowe	1
II D) Sumaryczny impact factor według listy bazie Journal Citation Reports (JCR), zgodnie z rokiem opublikowania		
9.	Sumaryczny impact factor	0,461
II E) Liczba cytowań publikacji		
10.	Według bazy Web of Science (WoS)	43
11.	Według Google Scholar (Publish or Perish)	58
II F) Indeks Hirscha według bazy Web of Science (WoS)		
12.	Indeks Hirscha według bazy Web of Science	1
13.	Google Scholar (Publish or Perish)	3
II G) Kierowanie międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi lub udział		
14.	Udział w projektach międzynarodowych	1
15.	Kierowanie krajowymi projektami badawczymi	1
16.	Udział w krajowych projektach badawczych, w tym w ramach badań statutowych	11
II H) Międzynarodowe lub krajowe nagrody za działalność naukową		
17.	Nagrody indywidualne środowiska naukowego	3

18.	Nagrody indywidualne państwowe	2
II I) Wygłoszenie referatów na międzynarodowych lub krajowych konferencjach tematycznych		
19.	Wygłoszenie referatów na konferencjach zagranicznych	3
20.	Wygłoszenie referatów na konferencjach międzynarodowych organizowanych w Polsce	8
21.	Wygłoszenie referatów na konferencjach krajowych	8

Tabela 2. Liczbowe zestawienie dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego oraz informacji o współpracy międzynarodowej

Lp.	Wyszczególnienie	Łącznie
III A) Uczestnictwo w programach europejskich i innych programach międzynarodowych lub krajowych		
1.	Programy międzynarodowe	2
2.	Programy krajowe	-
III B) Udział w międzynarodowych lub krajowych konferencjach naukowych (oprócz wymienionych w pkt. II I)		
3.	Prowadzenie i dyskusja podczas konferencji	10
III C) Udział w komitetach organizacyjnych międzynarodowych i krajowych konferencji		
4.	Konferencje międzynarodowe	4
5.	Konferencje krajowe	11
III D) Otrzymane nagrody i wyróżnienia (inne niż wymienione w pkt. II H)		
6.	Nagrody	13
7.	Listy gratulacyjne i dyplomy uznania	15
III E) Udział w konsorcjach i sieciach badawczych		
8.	brak	
III F) Kierowanie projektami realizowanymi we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich i zagranicznych oraz we współpracy z przedsiębiorstwami innymi niż wymienione w pkt. II G		
9.	Kierowanie projektami	2
III G) Udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism		
10.	Redakcja wydawnicza monografii	1
11.	Redakcja naukowa monografii	1
III H) Członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych		
12.	Międzynarodowych	1
13.	Krajowych	2
III I) Osiągnięcia dydaktyczne i w zakresie popularyzacji nauki		
14.	Pełnione funkcje	11
15.	Opracowanie merytoryczne dokumentacji niezbędnej do prowadzenia studiów	2
16.	Opiekun naukowy studiów podyplomowych	2
17.	Koordinator studiów: program Erasmus+(liczba osób)	21
18.	Opiekun Samorządu Studenckiego (liczba osób)	6
19.	Autorskie programy kształcenia	7
20.	Projekty dydaktyczne	1
21.	Projekty popularyzujące naukę w środowisku lokalnym	30

22.	Współpraca z instytucjami i organizacjami w regionie w zakresie działań na rzecz edukacji	32
III J) Opieka naukowa nad studentami		
23.	Opiekun koła naukowego	1
24.	Udział studentów w konferencjach naukowych	8
25.	Organizacja kursów kwalifikacyjnych dla studentów	6
26.	Prace na rzecz publikacji artykułów naukowych przez studentów	2
27.	Prace magisterskie	156
28.	Prace licencjackie	242
29.	Prace podyplomowe	46
30.	Recenzje prac licencjackich i magisterskich	284
III J) Opieka naukowa nad doktorantami w charakterze opiekuna naukowego lub promotora pomocniczego, z podaniem tytułów rozpraw doktorskich		
31.	Promotor pomocniczy	brak
32.	Opiekun naukowy	brak
33.	Opieka dydaktyczna nad doktorantami (liczba osób)	12
III L) Staże w zagranicznych lub krajowych ośrodkach naukowych lub akademickich		
34.	Staże dydaktyczne	1
35.	Staże szkoleniowe	2
III M) Wykonanie ekspertyz lub innych opracowań na zamówienie organów władzy publicznej, samorządu terytorialnego, podmiotów realizujących zadania publiczne lub przedsiębiorców		
36.	Opracowania na zamówienie organów władzy publicznej, samorządu terytorialnego	1
37.	Opracowania na zamówienie podmiotów realizujących zadania publiczne lub przedsiębiorców	2
III N) Udział w zespołach eksperckich i konkursowych		
38.	Zespoły eksperckie	8
39.	Zespoły konkursowe	1
III O) Recenzowanie projektów międzynarodowych lub krajowych		
40.	Recenzowanie projektów krajowych	1
III P) Recenzowanie publikacji w czasopiśmie międzynarodowych i krajowych		
41.	Recenzja monografii międzynarodowych	1
42.	Recenzja monografii krajowych	2
43.	Recenzje prac przedłożonych do wydawnictwa	2
III Q) Inne osiągnięcia nie wymienione w pkt. III A-III P		
44.	Podnoszenie kwalifikacji: studia podyplomowe	1
45.	Podnoszenie kwalifikacji: kursy i szkolenia kwalifikacyjne	5
46.	Działania na rzecz uczelni	15

